

Regulació de l'alimentació de les espècies d'ocells necròfags d'interès comunitari.

El mes de novembre de 2012 es va publicar l'Ordre AAM/2012, de 23 de novembre, relativa a l'alimentació d'espècies d'ocells necròfags a Catalunya (DOGC núm. 6264 de 29/11/2012).

A Catalunya hi ha actualment 4 espècies d'ocells anomenats necròfags o carronyaires estrictes, és a dir, que s'alimenten de les despulles dels animals morts, ja siguin salvatges o procedents de la ramaderia domèstica.

Aquestes espècies són el Trencalòs (*Gypaetus barbatus*), l'Aufrany (*Neophron percnopterus*), el Voltor negre (*Aegypius monachus*) i el Voltor comú (*Gyps fulvus*).

Totes elles estan considerades com espècies protegides a Catalunya segons el Decret Legislatiu 2/2008, de 15 d'abril, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de Protecció dels animals (DOGC núm. 5113 de 17/04/2008).

El trencalòs està declarat com a espècie **en perill d'extinció** segons el Reial Decret 139/2011. L'aufrany i el voltor negre com a **vulnerables**. A Catalunya, la proposta de catàleg feta fins a la data, avalua tant al trencalòs com a l'aufrany i al voltor negre com a espècies en perill d'extinció.

L'aparició de l'Encefalopatia Espongiforme Bovina (EET) més coneguda com la malaltia de les vaques boges, va marcar un punt d'inflexió important pel que fa a l'alimentació de les espècies considerades com a carronyaires estrictes que acabem d'esmentar.

Per tal de controlar aquesta malaltia, que va comportar també un important impacte social, la UE va promulgar unes normatives molt estrictes pel que fa al control de les baixes o cadàvers d'animals domèstics (boví, oví o cabrum fonamentalment), així com al seguiment i control dels animals que entren als escorxadors i dels productes que en surten (Reglament 1774/2002, del Parlament Europeu i del Consell, de 3 d'octubre de 2002, pel qual s'estableixen les normatives sanitàries aplicables als subproductes animals no destinats al consum humà).

La implicació més important de cara als voltors radica en la prohibició que es puguin deixar al medi o als anomenats canyets, els cadàvers o parts d'aquests cadàvers, de les espècies de boví, oví i cabrum.

Això entrava en contradicció amb altres normatives europees que obliguen als estats membres a la protecció de les poblacions de voltors (Directiva 2009/147/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 30 de novembre de 2009, relativa a la conservació d'ocells salvatges). Per tal de solucionar en part aquest aspecte, es van crear unes normes específiques per als Estats membres amb poblacions de voltors: Espanya, Portugal, França, Grècia i Itàlia (Decisió 2003/322/CEE de la Comissió, de 12 de maig de 2003, sobre l'aplicació de les disposicions del Reglament (CE) 1774/2002 del Parlament Europeu i del Consell relatives a l'alimentació de les espècies d'ocells necròfags amb determinats materials de la categoria 1, modificada per la Decisió 2005/830/CE de la Comissió, de 25 de novembre).

Tot i així, la retirada de cadàvers per part d'empreses degudament autoritzades, així com el tancament dels canyets s'ha anat incrementant en els darrers anys, motivant una sobtada reducció d'aliment per als voltors, cosa que ha comportat canvis en la seva dinàmica i comportament d'alimentació.

Així, el nombre d'interaccions entre voltors i bestiar domèstic (més coneguts com a "atacs") s'han anat fent més freqüents. Els primers casos es remunten a principis del 1997 a Navarra, però no és fins a l'any 2000 en que el nombre de casos es van generalitzant a tota la Península. A casa nostra no és fins al 2007 en que el nombre de casos s'incrementa de forma notable: de tan sols uns 2 a 5 casos denunciats per any fins el 2006, a 21 el 2007, 55 al 2008, 75 el 2009, 84 el 2010 i 78 el 2011.

L'any 2009 es deroga i substitueix el Reglament (CE) 1774/2002 mitjançant dues disposicions:

- El Reglament (CE) 1069/2009, del parlament europeu i del consell, de 21 d'octubre de 2009, pel qual s'estableixen les normes sanitàries aplicables als subproductes animals i el productes derivats no destinats al consum humà i pel qual es deroga el Reglament (CE) 1774/2002 (DOCE L 300/1 de 14/11/2009).
- El Reglament (UE) 142/2011, de la comissió, de 25 de febrer de 2011, pel qual s'estableixen les disposicions d'aplicació del Reglament 1069/2009, del Parlament Europeu i del Consell, pel qual s'estableixen les normes sanitàries aplicables als subproductes animals i el productes derivats no destinats al consum humà i la Directiva 97/78 del Consell en quant a determinades mostres i unitats exemptes dels controls veterinaris en les fronteres en virtut de les mateixes (DOCE L 54/1 de 26/02/2011).

L'article 18 del Reglament (CE) 1069/2009, estableix que l'òrgan competent pot autoritzar l'ús de determinats materials de categoria 1, en concret els cossos sencers o parts d'animals morts que continguin material especificat de risc, per tal d'alimentar espècies en perill o protegides d'ocells necròfags i altres espècies que viuen en el seu hàbitat natural, amb l'objecte de fomentar la biodiversitat.

Posteriorment, l'article 14 del Reglament (UE) 142/2011 determina, com a excepció, l'alimentació d'espècies protegides o en perill d'ocells necròfags dins i fora de canyets.

La novetat més important, doncs, d'aquest darrer Reglament és la de l'alimentació dels ocells necròfags fora dels canyets. Aquest aspecte es considera bàsic per a aconseguir tornar a una situació d'alimentació d'aquestes espècies d'acord amb la seva biologia i estratègia d'alimentació natural. A més, comportarà un estalvi per a les explotacions i ramaders que s'hi puguin acollir, doncs podrà suposar una rebaixa en la pòlissa de l'assegurança de recollida.

D'altra, el retorn a aquesta situació s'espera que comporti una reducció dels casos d'interaccions entre voltors i bestiar domèstic, és a dir, una reducció en definitiva dels casos d'atacs i de l'alarma que aquest aspecte ha generat entre el col·lectiu ramader.

La Secció 2 del Capítol II, Annex VI, d'aquest Reglament, estableix la relació d'espècies que poden ser objecte d'aquesta alimentació a Espanya, així com les condicions per a

l'alimentació en canyets. Mentre que la Secció 3 estableix les condicions per a l'alimentació de les espècies necròfagues fora dels canyets.

Posteriorment el Ministerio va publicar el Real Decreto 1632/2011, de 14 de noviembre, por el que se regula la alimentación de determinadas especies de fauna silvestre como subproductos animales no destinados a consumo humano (BOE núm. 284 de 25/11/2011).

A més de l'alimentació en els canyets, aquest reial decret preveu també l'alimentació dels ocells necròfags dins d'unes zones anomenades "zones de protecció" on, sota determinades condicions, es podran deixar els cadàvers sencers de determinades espècies, sense que sigui necessària la seva retirada per part d'un gestor autoritzat.

A tal fi, la Direcció General del Medi Natural i Biodiversitat va encarregar l'any 2011 un treball per a poder definir i delimitar aquestes zones a Catalunya. La delimitació definitiva ha sorgit a partir de dur a terme una integració ponderada de la següent informació:

- Àmbit d'aplicació del Pla de Recuperació del Trençalòs a Catalunya, segons el que estableix el Decret 282/1994, de 29 de setembre.
- Espais de la Xarxa Natura 2000 a Catalunya amb presència d'ocells necròfags.
- Localització de les zones de reproducció de les espècies necròfagues.
- Àrea de distribució i mapes sobre probabilitats de presència obtinguts en el *Atlas dels ocells nidificants de Catalunya 1999-2002* (Estrada, J., Pedrochi, V., Brotons, L. & Herrando, S. (eds.) 2004. ICO/Lynx Edicions, Barcelona.
- Dades sobre densitat ramadera municipal proporcionades per les diferents oficines comarcals del DAAM.
- Dades sobre la disponibilitat d'aliment o de cadàvers en funció del tipus d'hàbitat.
- Cartografia obtinguda a partir de les dades de moviments i dispersió dels exemplars de trençalòs marcats amb emissors GPS.
- Distribució en l'espai dels casos denunciats "d'atacs" de voltor comú a la ramaderia.
- Mapa sobre el risc potencial "d'atac" a Catalunya (baix, mig, alt) elaborat per encàrrec del DAAM al Centre Tecnològic i Forestal de Catalunya l'any 2011.

A partir doncs d'aquest treball s'ha dut a terme la delimitació de les **zones de protecció per a l'alimentació d'espècies d'ocells necròfags d'interès comunitari**.

L'objectiu i finalitat, doncs, d'aquesta Ordre, és el de regular l'alimentació de les espècies protegides i amenaçades d'ocells necròfags d'interès comunitari a Catalunya, contemplant els dos aspectes que permet la normativa europea i estatal: alimentació en canyets i alimentació fora de canyets, en les zones de protecció per a l'alimentació de les espècies d'ocells necròfags d'interès comunitari.

La creació de canyets es pot sol·licitar per a qualsevol punt de Catalunya. En ells es poden dipositar materials de categoria 2 i 3, mentre que pel que fa als de la categoria 1 només per a les espècies d'oví, cabrum i equí.

A les **zones de protecció per a l'alimentació d'espècies d'ocells necròfags d'interès comunitari**, les explotacions ramaderes que no tinguin un règim d'explotació intensiu

Generalitat de Catalunya
Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca
Alimentació i Medi Natural
Direcció General de Medi Natural i Biodiversitat

podran sol·licitar l'abandó de les baixes a la muntanya, sota uns determinats requisits, per a que puguin ser aprofitades pels ocells necròfags.